

opravili svoj posel in doma pregledavali dragoceno vsebino svojih torbic in svojih žepov.

Čas je potekal. Lužar je bil že rudeč, veselje in dobra volja sta mu sijala z obraza. Tolkel je silovito po citrah, udarjal z ного po taktu, zmajeval z ramenom in pomežikoval svojim poslušavcem. Končeval je ravno

v tretje pesem o Radeckem, ko sem se poslovil. Donele so mi na uho besede:

Zahval'mo vsi gospod' Boga,
da zmagamo sovražnika!
Oj zdaj gremo, oj zdaj gremo,
nazaj še pridemo!

Kdo vé, ali bo še tepežkal naš starček, ali ga bo — po njegovih besedah — zbral Radecki k svoji armadi.

Paški zagovornik.

(Spisal A. Zdénčan.)

Mnogo solz so potočili ob njegovem grobu. Vsi vaščani so spremili paškega zagovornika k poslednjemu počitku. In marsikateri možak in marsikatera ženica je žalostna vzdihnila ob njegovem grobu: Kdo nam bo sedaj zdravil ljudi in živino?

A nikari ne mislite, da je bil paški zagovornik morebiti kak advokat, da so mu zato rekli 'zagovornik'. Na Paki bi moral vsak advokat umreti lakote. Saj bi se še zdravnik v vsej Suhi Krajini komaj preživil, ker Krajinčani se drže načela, da se v Krajini lahko umrje brez padarja ali doktorja. Komur ne pomagajo paškega župnika kroglice ali pa zagovornikova mazila in zdravila, temu ni več pomoči: pripravi naj se na večnost. Naš zagovornik je bil torej zdravnik, a poleg tega tudi zagovornik, ker je znal zagovarjati otoke in kačji pik.

Tam sredi prostrane paške vasi je imel svojo kočo. Stavba je bila že napol podrta, a sam je ni hotel popravljati, češ da njega bo že še pretrpela. Svojih pa tako nič ni imel. Ženil se ni nikdar, ker je trdil, da oženjen zdravnik ne more izpolnjevati svojega poklica. Ko sem ga spoznal, je bil že nad sedemdeset let star. Imel je častitljivo postavo, srebrnobeke lase, in goste obrazne gube so mu vedno krožile v dobrovoljen nasmeh. Kuhal si je sam, pral in pometal sam. Sploh bi bil žedel ves božji dan sam, da ga niso vedno ljudje obiskovali od blizu

in daleč, tožeč mu svoje nadloge in težave. Imeli so ljudje vanj veliko zaupanje, skoro kakor Dolenjci v 'primskovskega gospoda'. Dasi so trdili vsi, da ima 'Kolomonov žegen' pri hiši, vendar se ga niso bali prav nič.

Iz njegovega življenja je bilo ljudem le malo znanega. Rodil se je na Paki v Suhi Krajini v isti hiši, kjer je pozneje stanoval. V mladosti je pasel koze in krave, dokler ga niso vzeli k vojakom. Potem pa niso nič slišali o njem mnogo, mnogo let. Doma so pomrli stariši in bratje, in kočja je prišla v tuje roke.

O njem so mislili, da je padel v vojski, in so ga že skoro do cela pozabili. Kar se nakrat pojavi v domači vasi, kupi od sosedu rodno kočjo in se v njej naseli. Ljudje so radovedno stikali glave, da bi zvedeli, kod je tačas hodil. A sam ni rad govoril o svojem življenju. Meni je nekoč rekel, da je bil pri sanitetnih vojaki in pozneje v bolnišnici. In to je pač resnično; kje bi se bil sicer naučil zdravilstva? Zdraviti je pa začel precej, ko se je doma naselil. Od kraja mu niso ljudje verjeli, polagoma so ga pa spoštovali. Na kmetih večkrat kdo malo poboli, a navade nimajo, da bi kdo klical za take malenkosti zdravnika, posebno, ker trdijo o trškem zdravniku, da vzame pol krave, če pride na Pako. Zato je bil vsem dobrodošel paški zagovornik, zlasti ker je zdravil vse vprek, živino in ljudi.

Nabiral je razne rastline po logih in hribih, sušil jih in tolkel, kuhal in delal razna mazila. Poleg tega je pa tudi zagovarjal, in to mu je pridobilo glas pri sosedih in okoličanih, zakaj zagovarjati ne zna vsakdo.

Le jedna napaka je tičala več let v paškem zagovorniku: nevera. Gospod župnik se je jako prizadeval, da bi ga izpreobrnili, a dolgo brez uspeha. Kadar sta se srečala,

je zagovornik gospodu hrbet obrnil in odšel. Njegova nevera je torej bila kriva, da iz prva ni užival pri sovaščanih tacega zaupanja in ljubezni, kakor bi jo bil sicer.

A župnik ni odjenjal in si je izmislil jako originalen način, da bi izpreobrnili nevernika. Ker ga ni maral na cesti poslušati ali pa v župnišču poiskati, obiskal ga je gospod sam v raztrgani koči.

Slovenska cerkev v Ohio-u. (Amerika.)

Neko popoldne se napoti gospod k zagovorniku. Ležal je na starinsko-častitljivi zeleni peči, ker zeblo ga je rado tudi v največji vročini. Ko zagleda župnika, zamrmra nekaj neumljivega in se ne gane s peči.

„Dober dan, oče! Kako vam gre? Dobro?“ pozdravi prišli gospod.

„Ej slabo, slabo; posebno, ker me ne pustite v miru“, odvrne oni na peči.

„Le čakajte, vam pomorem, da se vam bo godilo boljše“, reče smeje se župnik in privleče na dan iz žepa steklenico vina in nekaj mesa.

„Kar poskusite, oče, je semičan.“

Onemu se zaiskri obraz ob pogledu iskrenega se vina, in poželjivo stegne roki po daru.

Led je bil prebit med župnikom in zagovornikom, in jela sta se domače pogovarjati.

Ko je gospod še večkrat ponovil ta način telesnega dela usmiljenja, je bil starec do-
vzet in tudi za boljše nauke in izpreobrnil
se je. Saj je imel v mladosti dobro versko
vzgojo, a pozneje so zamorili vse verske
kali svet in viharji življenja. Sedaj je pa
tudi nehal zagovarjati. Kakor so bili torej
po jedni strani Pačani veseli, da se je izpre-
obrnil, zamerili so gospodu, ki je bil kriv,
da nič več ne zagovarja. Imeli so Pačani
zagovarjanje za 'božji pripomoček', ki ni nič

greh. Zdravil je zagovornik še vedno, in
ljudje so se polagoma potolažili tudi zaradi
'božjega pripomočka'.

Dve leti pred njegovo smrtjo sem dobil
od njega oba lista, s katerima je zago-
varjal. Ko sem mu izrazil željo, da bi ju
rad prebral, mi ju je dal, a obljubiti sem
mu moral, da ju ne dam nobeni paški ženici,
sicer bi bilo po Paki zagovarjanja brez konca
in kraja. Še sedaj ju hranim in mislim, da
ustrežem folkloristom, ki se zanimajo za

Slovensko župnišče v Ohio-u. (Amerika.)

narodne vraže, če ju neizpremenjena priobčim.

Prvi list ima formulo za zagovarjanje
kačjega in sploh strupenega pika pri ljudeh
in živalih. Glasi se tako-le:

Tam, tam, tam
stoji, stoji, stoji
ta siva skala, tam
leži, leži, leži gori sveti Šebarius.¹⁾

¹⁾ V katerih nebesih imajo tega svetnika, mi
ni znano.

„Dom in svet“ 1899, štev. 1.

Peršla je, peršla je, peršla je
Mati božja in Marija Devica,
da, da, da ta podzemeljski červ
ne more tebi nič škodovati.

To govori zagovornik nad otokom in
nekoliko belim kruhom, ki ga mora potem
dotičnik snesti. Zatem moli pet očenašev v
imenu Jezusovem in apostolsko vero. Ker se
je ves obred godil tako verno, mislili so
ljudje in Pačani še sedaj mislijo, da je to

„božji pripomoček“. Ne vem, ali je komu ta zagovor kdaj pomagal ali ne; ljudje so trdili, da jim je.

Na drugem listu je zarotenje za prisad. Prisade je torej paški zagovornik preganjal in odganjal tako-le:

Prisad! ali si voden ali si ognjen?
 Ali si prevelikih sap?
 Prisad! pojdi ven iz mozga na kost!
 Prisad! pojdi ven iz kosti na meso!
 Prisad! pojdi ven iz mesa na kožo!
 Prisad! pojdi ven iz kože na dlačico!
 Prisad! pojdi iz dlačice v take kraje,
 kjer noben več ne prebiva!

Tako je mogočni zagovornik prisade preganjal iz mozga v take kraje, kjer nihče več ne prebiva. Iz teh in enakih zagovorniških formul se izprevidi, kako se še spaja med narodom vera in praznoverje, resnica in poezija.

Kot spomin na zagovornika hranim še sedaj ta lista. Sam paški zagovornik ni pripisoval po izpreobrnjenju tem besedam nikake moči, a tudi ni rad o tem govoril; zato ga nisem vprašal, kje je dobil to navlako.

Pred štirimi leti je pa paški zagovornik umrl, in ž njim so šli v grob vsi zagovori in vsa zdravniška vednost. Pačani so pa odslej brez zdravnika, a ne mrjó baje nič bolj, kakor so preje. No, saj opravljajo zgovorne paške ženice posel rajnega zagovornika. Pri vsaki bolezni se sklicujejo: Za to bolezen je rabil zagovornik to in to zdravilo, in ljudje jim radi verjamejo.

Zagovornikovo kočó so podrli, spomin njegov pa še živi med Pačani in okoličani v Suhi Krajini.

Samó —!

Za listom list naprej, naprej
 odganja veter z golih vej;
 na nebu siva megla plava,
 po dolih vene zadnja trava.

Takó je minil lepi svet,
 z obleko žalno zdaj odet;
 v meglene dalje se prostira
 in z manoj vred trpi, umira.

Trpi, umira z manoj vred,
 upira k nebu svoj pogled,
 kjer pómlad lepa, hčerka zlata,
 za saboj je zaprla vrata;

Odkoder skoro mrzli sneg
 pokrije njemu dol in breg
 in meni vrže v sôbe ječo
 samó spomin na prêšlo srêčo.

Anton Medved.

Redovnikova prikazen.

(Legenda.)

Redovnik mlad, pobožnega srca,
 nekoč prikazen je imel pekla.
 Razburjen steče brž do bližnjih vrat,
 zakliče: „Slušaj, svetí me opat!“

Pred mojimi očmi Gospod je zdaj
 odprl peklò, pokazal grozni kraj.
 Vse res, kar pravi Jezus in že Job:
 Zmešnjava, jok, tema, škrtanje zob . . . !

Pa slušaj, kaj zaupam ti vesel!
 Stanove razne sem z očmi ujel:
 samo nobega duhovnika,
 samo nobega redovnika.“

Naguba čelo se Egidiju;
 ogleda se, če kdo ne vidi ju;
 pa dé mladeníču čez majhen čas:
 „Nikogar nisi videl izmed nas?“

Seveda ne, moj dragi Melifluj!
 Duhovniki, redovniki, le čuj,
 če kateri so obsojeni v peklò,
 ne pridejo na vrh, temveč na dnò.“

Anton Medved.